

УДК 347.759(477)

**ІСТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
РОЗВИТКУ ДОГОВОРУ
БАНКІВСЬКОГО ВКЛАДУ
(ДЕПОЗИТУ)****Олена ЮЩЕНКО**

аспірантка

Науково-дослідний інститут приватного
права і підприємництва імені академіка
Ф. Г. Бурчака НАПрН України (Київ)

У статті сформульовано історичні особливості розвитку договорів банківських вкладів (депозитів), зміст яких обумовлений орієнтиром на трансформації суспільно-політичних, фінансово-економічних та соціальних потреб. Визначено, що на нинішньому етапі розвитку правової науки існує кілька підходів щодо вивчення зазначеної проблематики, зокрема: підхід, в рамках якого представлено виникнення історичних передумов становлення зазначеної категорії договорів та відносин за банківськими (депозитними) вкладами; підхід, який передбачає вивчення історичних аспектів змін законодавчого регулювання питання відносин в сфері депозитної діяльності, умов договорів банківських вкладів (депозитів) на рівні національних законодавств.

Доведено, що основні передумови положень договорів вказаної категорії були закладені в основах банківської справи (відносин за вкладами) в давні часи розвитку суспільства (Антична доба), вони були розвинені у Середньовіччя, добу Раннього Модерну. Встановлено що правові засади регулювання основ договірних відносин за вкладами (депозитами) формувались в період Модернізму, Постмодернізму, Метамодернізму. Виявлено, що розвиток договорів за банківськими (депозитними)

UDC 347.759(477)

**HISTORICAL FEATURES OF THE
DEVELOPMENT OF THE BANK
DEPOSIT CONTRACT****Yushchenko, Olena**

Postgraduate student

Academician F.H. Burchak Scientific Research
Institute of Private Law and Entrepreneurship
of the NALS of Ukraine (Kyiv)

The article formulates the historical features of the development of bank deposits contracts, the content of which is determined by the orientation towards the transformation of socio-political, financial, economic and social needs. It was determined that at the current stage of the development of legal science there are several approaches to the study of the mentioned issues, in particular: an approach in which the emergence of the historical prerequisites for the formation of the mentioned category of contracts and relationships based on bank deposits is presented; an approach that involves the study of historical aspects of changes in legislative regulation of the issue of relations in the field of deposit activities, conditions of bank deposit contracts at the level of national legislation.

It has been proven that the main prerequisites of the provisions of contracts of the specified category were laid down in the foundations of banking (deposit relations) in ancient times of the development of society (Antiquity), they were developed in the Middle Ages, the Early Modern period. It has been established that the legal principles for regulating the basics of contractual relations for contributions (deposits) were formed in the period of Modernism, Postmodernism, Metamodernism. It was revealed that the development of contracts

вкладами в рамках національних правових систем окремих країн, в тому числі України, пов'язаний із історичними аспектами формування законодавчої бази після виходу із СРСР, що обумовлює існування низки проблем, які потребують вирішення. Зазначено, що зважаючи на існуючі проблеми регулювання виникає певний масив напрямків подальшої еволюції нормативно-правового забезпечення в даній сфері.

Ключові слова: договори банківських вкладів (депозитів), історичні особливості, вкладник, банк, забезпечення захисту боргових зобов'язань, інститут свідків, інститут гарантування вкладів, прострочення повернення вкладів

Банківські вклади (депозити) виконують важливу фінансово-економічну функцію, пов'язану із залученням до грошового обігу готівкових або безготівкових коштів, необхідних для безперебійного функціонування фінансово-грошової системи (окремих банків), та збереженням і отриманням прибутку від розміщення для вкладників. Розвиток договірних відносин за банківськимикладами (депозитами) має свої історичні особливості. Основні уніфіковані положення та норми таких договорів, які в цілому є схожими на рівні різних правових систем, були сформовані як з огляду на законодавчий розвиток, так і під впливом етапів формування банківської системи і відносин за депозитами. Визначення ключових еволюційних характеристик розвитку договорів зазначеної категорії дозволить визначити історіографічні особливості в даній сфері в розрізі становлення правових систем та банківської справи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання генезису розвитку положень договорів банківських вкладів (депозитів) вивчалися в дослідженнях: М. Мікльницького [6], П. Нічипорука, А. Талецької [8], В. Моравського [7], А.-М.-С. Каратас [4], Д.К. Маніатіса [5], З. Зарицького [12], А.П. Ашер [11], Г. Феліу [3], В. Спіжова [2], Б. Стеллінга, Й. де Хуг, А. ван Ріель, К. де Фріз [9], С. Лепех [1, с. 63-65]. Незважаючи на існування певного масиву наукових напрацювань, досліджувана проблематика потребує комплексного вивчення і визначення більш вичерпних та систематизованих даних за вказаним напрямком.

Мета статті – визначення історичних особливостей розвитку банківських вкладів (депозитів). Для реалізації вказаної мети сформульовано низку завдань: характеристика підходів науковців до питання генезису розвитку зазначених категорій договорів; встановлення еволюційних етапів виникнення банківських вкладів (депозитів) на рівні правових систем та банківської справи.

Сформулюємо основні наукові підходи, в яких висвітлено питання генезису договорів банківських вкладів (депозитів).

Існує підхід, в рамках якого представлено виникнення історичних передумов становлення зазначеної категорії договорів та відносин за банківськими (депозитними)кладами.

В рамках даного підходу керуючись даними наукових матеріалів нами сформульовано особливості розвитку договорів банківських вкладів (депозитів) та відносин за цими договорами, які виникають залежно від історичних епох.

1) Античний період (від 1757 р. до н.е. до 600 р. н.е.).

for bank deposits within the framework of the national legal systems of certain countries, including Ukraine, is connected with the historical aspects of the formation of the legislative framework after leaving the USSR, which causes the existence of a number of problems that need to be solved. It is noted that, taking into account the existing problems of regulation, a certain array of directions for the further evolution of regulatory and legal support in this area emerges.

Keywords: contracts of bank deposits, historical features, depositor, bank, provision of protection of debt obligations, institute of witnesses, institute of guaranteeing deposits, late return of deposits

Відповідно до твердження М. Мікліньського [6, с. 131], в цей період використовувався Кодекс Хаммурапі (від 1757 р. до н.е.) (Вавілонія), згідно із яким тодішні депозитні банківські операції спиралися на низку надзвичайно складних приватно-правових механізмів. В розрізі сьогоднішньої практики їх можна віднести до розряду механізмів, націлених на скорочення ризиків учасників процесу вкладів, організаційний ризик, включаючи юридичний ризик, що виникає в банківській (депозитній) діяльності. Встановлено, що першим таким механізмом була письмова форма договорів, гарантованих інститутом свідків. Істотним елементом дійсності правочину був договір вкладу, укладений на глиняній табличці в присутності свідків. В дослідженні П. Нічипорука, А. Талецької [8, с. 18] визначено, що таблички передбачали терміни погашення внесків та відсотків, їх скріплювали циліндричними печатками, а згодом доповнили відбитками пальців. Через певний час почали використовувати такий засіб як тарілка у глиняному конверті, яка виступала копією контракту, яка також була видна і легко ідентифікована ззовні, її підробка була дуже складною. У разі суперечки конверт відкривався і вміст, викладений на тарілці (договорі) свідчив про обов'язковість виконання волі сторін [8, с. 18]. Констатуємо орієнтир Кодексу Хаммурапі в контексті депозитної діяльності на гарантування вкладень і існування інституту свідків;

Кодекс Хаммурапі передбачав виділення інституту купця-банкіра (*tamkarum*) [8, с. 15], який здійснював функції, характерні для нинішнього банку, зокрема, видача грошей у борг (кредитні операції), продаж активів (рабська торгівля), прийняття грошей під відсоток (депозитні операції). Наділення вказаних суб'єктів функціями організаторів депозитних операцій в часи Античності (зокрема, вони активно функціонували на території Давньої Греції) пов'язано із ростом попиту на надійне зберігання. В досліджуваній період орієнтир на надійне зберігання став пріоритетом стосовно правового закріплення інституту купця-банкіра. В рамках взаємодії із вкладниками даний організатор тогочасних депозитних операцій використовував у якості договорів депозиту вищевказані форми договірних відносин.

В монографії В. Моравського визначено, що структура банківської системи класичного грецького періоду в основному складалася з трьох сегментів: храмів; приватних банків на чолі із купцями-банкірами (або просто банкірами); місцевих громадських банків [7, с. 21]. А.-М.-С. Каратас зазначає, що храми спеціалізувалися на депозитних операціях, що було зумовлено першочерговою потребою гарантування безпеки, що супроводжує, зокрема, накопичення грошей [4]. Храми забезпечували збереження депозитних коштів набагато ефективніше, ніж банкіри, це очевидна надійність як у об'єкті (суб'єкт, якому довіряє суспільство традиційно), так і в використанні механізмів (депозитні цінності не залучались в обіг і не піддавались ризикам неповернення через невдалі операції), означала, що люди добровільно довіряли догляд за своїми цінностями в храми. Проте цей захист не завжди був ефективним, і не приносив додаткового прибутку від зберігання цінностей [4]. З огляду на стрімкий розвиток інституту купця-банкіра почали виникати дискусії стосовно вибору більш надійного та ефективного суб'єкта, який організовував збереження коштів.

В роботі Д.К. Маніатіса [5] визначено, що діяльність інституту купця-банкіра була суттєво розвинута і в кінці часів античного часу вони виступали не тільки як кредитори або суб'єкти, які приймають гроші, цінності на зберігання (депозит), вони стали активними учасниками фінансового ринку в цілому. За допомогою майна позикодавця вони сприяли економічному і цивілізаційному розвитку. З часом їх послуги стали ще більше спеціалізованими, зокрема, виникли банківські структури різних категорій. Це так звані коллабістаї (візантійська назва - *kollubistai*), які займалися обміном грошей і стягненням комісій за цю процедуру; данейстаї (візантійська назва – *danneistai*), які займалися наданням невеликих кредитів під заставу; трапезити, які займалися прийняттям вкладів різних розмірів. Визначено, що потреба упорядкування депозитів, кредитів вплинула на появу облікових книг, які виступали додатковим забезпеченням захисту боргових зобов'язань. Відповідно, в таких книгах реєстрували договори.

Згідно із положеннями дослідження З. Зарицького [12, с. 15] визначено, що важливий період розвитку договорів банківських вкладів (депозитів) пов'язаний із Римським правом, дією Римської банківської системи, яка була сформована за моделлю попередніх фінансово-грошових відносин, що використовувались в Давній Греції та Єгипті. Встановлено, що банкіри приймали кошти на депозит на різних договірних умовах:

- без сплати відсотків вкладнику, який зобов'язувався сплачувати депозитарію певні відсотки за зберігання карбованих монет. В даному випадку, робота банкірів передбачала зобов'язання зберігання довірених коштів без права їх використання (договори банківських вкладів без ризиків для вкладників та депозитаріїв);

- із сплатою відсотків вкладнику за зберігання та використання довірених коштів (двосторонні договори банківських вкладів із ризиками для вкладників та депозитаріїв, пов'язані із встановленням високих відсоткових ставок за порушення строків повернення).

Констатуємо, що античні часи пов'язані із появою таких особливостей в сфері розвитку договору банківського вкладу (депозиту), зокрема: створення первинних правових конструкцій договору вказаної категорії; виникнення інституту захисту вкладів від настання ризиків (інститут свідків), інституту гарантування вкладів (високі відсотки за прострочення повернення вкладів).

2) Період Середньовіччя (з 600 по 1490-і рр. н.е.).

Аналіз наукових матеріалів (А.П Ашер [11], Г. Феліу [3]) показав, що даний період пов'язаний із:

- виникненням банківського рахунку, в тому числі депозитного, правовим закріпленням винагороди за розміщення коштів на депозиті. Перші закони, що стосувались банківської діяльності, дотримання прав за фінансовими операціями супроводжувались великим навантаженням на банки з боку держави, як фінансовим (великі грошові застави, які повинні були сплачувати банківські установи державним консулам за здійснення діяльності, в тому числі використання коштів, розміщених на депозитних рахунках у торгових операціях), так і контрольним (здійснювалось на місцях з боку територіальної влади);

- появою банків, близьких до сучасних банківських установ. Першим таким банком був венеціанський банк, заснований у 1156 році, який, незважаючи на зміни, включаючи назву «Банко дель Джиро» та низку перетворень існував до 1797 р. З роками було засновано більш ранні банки, такі як банк Св. Амвросія в Мілані, депозитно-обмінний банк Амстердама (1609), або Die Hamburger Giro-Bank (1619);

- зміною підходів до обліку внесених вкладів і визначення їх вартості в рамках договорів. Встановлено, що на початку депозитних відносин в банки Середньовіччя їх реалізовували так: незважаючи на вид вкладу (золото, срібло у злитках, карбовані монети), внесеного на депозитний рахунок, депозит реєструвався за валютою країни на момент здійснення операції; у випадку знецінення вкладник отримував фактично меншу суму коштів. З часами через вплив суспільства були змінені підходи до ведення депозитних реєстрів, ведення обліку і оцінювання вартості вкладів, які пов'язані із урахуванням захисту вкладників від збитків від розміщення коштів на депозитних рахунках банків.

Серед ключових особливостей розвитку договорів депозитних (банківських) вкладів, характерних для даного історичного періоду можемо виокремити, зокрема: посилення правових основ захисту прав вкладників; захист прав вкладників і депозитаріїв банків від збитків, які виникають через коливання курсу валют.

3) Ранньомодерна доба (період XVI-XVII століть).

Визначено, що в даний період відбулися наступні події, які вплинули на розвиток договорів банківських вкладів (депозитів), зокрема:

- банківська справа еволюціонувала в напрямку відходу від товарних грошей на користь стандартизованих грошей, які карбували правителі (Середньовіччя), така ж важлива зміна полягала в поступовому відході від злитків до паперових грошей (Ранньомодерний період). Такі фактори, як географічні відкриття, розвиток економіки, надходження дорогоцінних металів у Європу та загальний прогрес у банківській справі призвели не тільки до

збільшення кількості злитків в обігу, але, як це не парадоксально, спонукало до появи паперових грошей. Спочатку паперові гроші були введені в обіг в Європі в Швеції [7, с. 55]. Причина появи паперових грошей в Європі було пов'язана з відсутністю у Швеції доступу до необхідної кількості срібла та золота. У 17 столітті країна отримала доступ до іншого металу, яким була мідь, почали карбувати мідні монети - платинти, або пластинчасті гроші. Щоб зробити їх стійкими до втрати вартості, монети – або фактично мідні пластини – були дуже важкими, наприклад, 10 талерів мали вагу 20 кг [7, с. 61]. Рішення, що полегшує роботу з такі гроші були знайдені шляхом введення мідного жетона, який у 1661 році був замінений на паперовий документ на пред'явника, виданий спочатку Stockholms Banco, а пізніше після його розпаду Sveriges Riksbank. Цей документ засвідчував права на платинту певної вартості. Схожі паперові документи на пред'явника, які називаються банкнотами, випускалися банками в обмін на депонування, наприклад, золота. Застосування грошових знаків дозволило транспортувати і передати підряднику в якості оплати тільки паперовий документ на пред'явника, який в свою чергу мінімізував ризик втрати злитків, що зберігаються в скарбниці, під час торгової експедиції банку. Злиткові монети, включаючи золото і срібло, залишалися ефективними засобами обміну;

- прирівнювання зобов'язань за банківськими вкладами (депозитами) до зобов'язань за позиками, передбачене в Кодексі Наполеона (ст. 1915), який певним чином змінював сталі основи депозитних відносин, дозволяв розглядати кредитора і вкладника як суб'єкта з рівними правами [10]. Вказаний підхід з часом зазнав змін, але вніс певні непорозуміння в правове забезпечення прав кредиторів та вкладників. Зокрема, Цивільним кодексом Пруссії були встановлено правове забезпечення кожного із видів відносин, зокрема, виокремлено умови депозитного договору, які збереглися за своїм змістом в положеннях Цивільного кодексу Німеччини (§700);

- розвиток подальшого зростання схем гарантування вкладів, безпеки банків і вкладників (19 століття). Перші правові норми, спрямовані на забезпечення вказаних заходів виникли у США і передбачали правове регулювання безпеки довірених банкам коштів. Був суттєво посилений нагляд з боку держави за банківською системою і депозитною діяльністю.

Відповідно, відмічаємо, що ключовими особливостями досліджуваної проблематики зазначеного періоду виступають, зокрема: створення стандартизованого підходу до форми грошей, як об'єкту депозиту (поява паперової форми); зміцнення правового забезпечення гарантування прав вкладників, безпеки банківських установ; створення правових конструкцій договорів банківських вкладів (депозитів), схожих із правовими конструкціями сучасних європейських правових систем.

4) Модернізм (кінець XIX-початок XX ст.), Постмодернізм (1960-і – початок XXI ст.), Метамодернізм (перше десятиріччя XXI століття до нинішнього часу). Починаючи з періоду епохи Модернізму в рамках правових систем США, Європи виникає правове забезпечення відносин за договорами банківських вкладів (депозитів), яке збереглося до нинішніх часів.

Слід відмітити зміст досліджень Б. Стеллінга, Й. де Хуг, А. ван Ріель, К. де Фріз [9], в рамках якого подана скорочена історіографія появи правових засад регулювання договорів банківських вкладів (депозитів) і визначено сучасні особливості реформування даного напрямку в XX, XXI ст. в Нідерландах. Автори в цілому визначають ті ж історичні аспекти становлення правового регулювання зазначених договорів, представлені в розглянутих вище роботах М. Мікліньського [6], В. Моравського [7], А.П Ашер [11], Г. Феліу [3], і визначають, що сучасний стан правового забезпечення умов за даним договором сформувались в цивільному законодавстві країни на початку XIX ст., і з часом зазнали незначних змін.

Можна відзначити зміст дослідження В. Спіжова [2], пов'язаного із характеристикою певних етапів розвитку договорів банківських вкладів (депозитів), сформульованих в розрізі першого підходу (орієнтир на суспільно-економічні, фінансово-правові зміни в розрізі культурних епох). Автор вказує на такі особливості розвитку договорів зазначеної категорії:

- історіографію первинних засад становлення правового і організаційного забезпечення в даній сфері. Дослідником відмічається, що перші згадки про договірні відносини, пов'язані із

депозитною діяльністю, виникли у Давні часи (Античність), і висвітлює певні характеристики регулювання та організації цього процесу в Римі, Давній Греції, Вавилоні;

- склад суб'єктів, які здійснювали організацію депозитної діяльності в Античні часи, зокрема: банки, приватні установи та храми.

Слід відмітити, що автор зупиняється переважно на первісних передумовах появи депозитної діяльності, охоплюючи переважно період Античних часів, не висвітлює правових аспектів виникнення норм, стандартів, які встановлюються умовами зазначених договорів як в рамках досліджуваної епохи, так і в наступних. При цьому, в зазначеному дослідженні подано визначення етапів універсалізації умов вказаних договорів в законодавстві України з періоду кінця 1980-х до періоду 2009 року. За твердженням В. Спіжова [2], період незалежності України пов'язаний із формуванням основних положень даного типу договору в розрізі уніфікації норм позитивного права в рамках приватної сфери. Автор доводить, що сучасна правова система встановила схожі конструкції і умови за договорами банківських вкладів (депозитів) та договорами банківських рахунків, зазначаючи схожі положення і норми, зокрема:

- вимоги до сторін договірних відносин (споживач (вкладник) – будь-які юридичні або фізичні особи, особа, яка надає послуги – виключно банківські установи;

- форма договору – встановлена виключно письмова для двох категорій договорів;

- віднесення до категорії публічних договорів: договори банківських вкладів (депозитів), за якими вкладниками виступають фізичні особи (п. 2 ст. 1058 Цивільний кодекс України (ЦК України)) та договори банківських рахунків мають ознаки публічного права.

Необхідно відзначити підхід, який передбачає вивчення історичних аспектів змін законодавчого регулювання питання відносин в сфері депозитної діяльності, умов договорів банківських вкладів (депозитів) на рівні національних законодавств.

Зокрема, можемо відзначити позиції дослідження С. Лепех [1, с. 63-65], в рамках якого автор визначає трансформації зміни законодавства України до регулювання правового забезпечення умов договорів банківських вкладів (депозитів). А саме, дослідник вказує, що українське законодавство, в тому числі ЦК України, не сформувало положень стосовно визначення умов досліджуваних договорів. Звертаючись до норм ЦК України (п. 3 ст. 1058) констатуємо, що в рамках даного кодексу передбачено, що відносини на рівні банківських установ та вкладників за рахунками, на які внесено вклади, регулюються нормами стосовно договорів банківських рахунків (встановлені в главі 72), у випадках, якщо інші умови не визначені вимогами зазначеної глави або суттю договорів вказаної категорії. Також автор вказує на те, що на нинішньому етапі розвитку цивільне законодавство України не забезпечило вичерпний перелік правових засобів захисту прав вкладників, що свідчить про потребу подальшого реформування в даній сфері [1, с. 65].

Висновки. Було визначено історичні особливості розвитку договорів банківських вкладів (депозитів), зміст яких обумовлений орієнтиром на трансформації суспільно-політичних, фінансово-економічних та соціальних потреб. Встановлено, що на нинішньому етапі розвитку правової науки існує кілька підходів щодо вивчення зазначеної проблематики, зокрема: підхід, в рамках якого представлено виникнення історичних передумов становлення зазначеної категорії договорів та відносин за банківськими (депозитними) вкладками; підхід, який передбачає вивчення історичних аспектів змін законодавчого регулювання питання відносин в сфері депозитної діяльності, умов договорів банківських вкладів (депозитів) на рівні національних законодавств.

Можемо констатувати, що основні передумови положень договорів вказаної категорії були закладені в основах банківської справи (відносин за вкладками) в давні часи розвитку суспільства (Антична доба), вони були розвинені у Середньовіччя, добу Раннього Модерну. Правові засади регулювання основ договірних відносин за вкладками (депозитами) формувались в період 90-х рр. ХХІ ст., ХХІ ст.

Можемо констатувати, що основні особливості правового регулювання сучасних договорів депозиту в Україні рециповані із положень Римського права. А саме, вітчизняний

законодавчий підхід передбачає врахування таких положень, як: існування двосторонніх угод, націлених на досягнення певних правових результатів (виникнення, припинення обов'язків сторін за банківськими депозитними операціями, отримання результатів кожної сторони із участі у договорі); контрактна форма договірних відносин тощо. Схожа контрактна форма вкладних фінансово-грошових відносин використовувалась в Римському праві, яке було, в свою чергу адаптоване з правових систем Давньої Греції та Єгипту.

Розвиток договорів за банківськими (депозитними) вкладками в рамках національних правових систем окремих країн, в тому числі України, пов'язаний із історичними аспектами формування законодавчої бази після виходу із СРСР. Відповідно, виникає певний масив напрямків подальшої еволюції нормативно-правового забезпечення в даній сфері.

Посилання:

1. Lepoch, S.M. (2020). The Conditions of Bank Deposit Contract. Legal scientific electronic journal, 5, 63-65.
2. Spizhov, V.V (2009). The bank deposit contract in the civil legislation of Ukraine: Manuscript. Kharkiv: Kharkiv National University of Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine [in Ukraine].
3. Feliu, G. (2018). Money and Currency. Money and Coinage in the Middle Ages, 1, 21-40.
4. Karatas, A.-M.-S. (2019). Key-bearers of Greek Temples: The Temple Key as a Symbol of Priestly Authority. Mythos, 13. Available at: <https://journals.openedition.org/mythos/1219#quotation>
5. Maniatis, G. C. (2016). The impact of financial institutions on the development of the Byzantine economy (10th-12th centuries). Zbornik radova Vizantoloskog instituta, 53, 101-125.
6. Mikliński, M. (2021). The Origins and Evolution of Deposit Banking Activities – Analysis of the literature. Financial Law Review, 23(3), 128-145.
7. Morawski, W. (2002). Zarys powszechnej historii pieniądza i bankowości. Warszawa: Wydawnictwo TRIO [in Poland].
8. Niczyporuk, P., Talecka, A. (2004). Bankowość. System bankowy i usługi. Białymstok: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku [in Poland].
9. Stellinga, B., de Hoog, J., van Riel, A., de Vries, C. (2021). The History of Money Creation. In: Money and Debt: The Public Role of Banks, 1, 47-81.
10. The Civil Code. Available at: https://www.napoleon-series.org/research/government/c_code.html
11. Usher, A.P. (1934). The Origins of Banking: The Primitive Bank of Deposit, 1200-1600. The Economic History Review, 4, 4, 399-428.
12. Zarzycki, Z. (2014). Depozyt nieprawidłowy. Depositum irregulare. Kraków : Oficyna Wydawnicza KNK Tomasz Palmirski [in Poland].

Статтю було подано	01.12.2022	The article was submitted
Статтю було доопрацьовано	25.12.2022	The article was revised
Статтю було прийнято	05.01.2023	The article was accepted